

Muistio parlamentaarisen vaalityöryhmän kokoukseen 13 (17.11.2021) pohjaksi työryhmän linjaukselle eurooppalaisen kansalaisaloitteen tukemisen ikäraja

Voimassa oleva lainsäädäntö

Eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/788 (tästä eteenpäin asetus 2019/788). Suomen kansallisessa lainsäädännössä eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta säädetään kansalaisaloitelain 1 § 2 momentissa todetaan, että eurooppalaisen kansalaisaloitteen tekemisestä säädetään asetuksessa 2019/788 sekä kansalaisaloitelain 10 ja 15 §:ssä. Edellä mainitut pykälät eivät käsittele aloitteen ikärajaa tai allekirjoitusoikeutta. **Eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta ja oikeudesta aloitteen allekirjoittamiseen ei täten säädetä nykyisellään erikseen Suomen kansallisessa lainsäädännössä, vaan eurooppalaisen kansalaisaloitteen ikäraja Suomessa perustuu asetukseen 2019/788.**

Asetuksen 2019/788 1 luvun 2 artiklan 1 kohdassa määritellään eurooppalaisen kansalaisaloitteen tukemiseen oikeutetut ryhmät. 2 artiklan 1 kohdan 1 momentin mukaan jokainen EU-kansalainen, joka ikänsä puolesta on äänioikeutettu Euroopan parlamentin vaaleissa, on oikeutettu tukemaan aloitetta allekirjoittamalla tuenilmauksen asetuksessa mainitulla tavalla. 1 kohdan 2 momentissa säädetään, että jäsenvaltiot voivat asettaa aloitteen tukemiseen oikeuttavaksi vähimmäisiäksi 16 vuotta niiden kansallisen lainsäädännön sen salliessa. Jäsenvaltion on tällöin ilmoitettava asiasta komissiolle.

Asetuksen resitaalin 7 mukaisesti ”aloitteen tukemiselle on aiheellista asettaa vähimmäisikä. Vähimmäisiän pitäisi vastata ikää, jolloin kansalaisilla on oikeus äänestää Euroopan parlamentin vaaleissa. Jotta voidaan lisätä nuorten kansalaisten osallistumista demokratian toteuttamiseen unionissa ja hyödyntää siten eurooppalaisen kansalaisaloitteen täysi potentiaali osallistavan demokratian välineenä, jäsenvaltioiden, jotka katsovat sen aiheelliseksi, olisi voitava asettaa 16 vuoden vähimmäisikä aloitteen tukemiselle, ja ilmoitettava siitä komissiolle. Komission olisi tarkasteltava säännöllisesti uudelleen eurooppalaisen kansalaisaloitteen toimintaa, myös aloitteiden tukemiselle asetettua vähimmäisikää. **Jäsenvaltioita kannustetaan harkitsemaan 16 vuoden vähimmäisiän asettamista kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.**”

Euroopan komission asetuksen 2019/788 valmisteluasiakirjoissa ilmenee, että komission alkuperäisessä asetusehdotuksessa 1 luvun 2 artikla antaa oikeuden tukea eurooppalaista kansalaisaloitetta allekirjoittamalla jokaiselle 16 vuotta täyttäneelle unionin kansalaiselle¹. Komissio perusteli alennettua ikärajaa sen myönteisellä vaikutuksella nuorten osallistumismahdollisuuksiin ja tietoisuuteen EU:sta. Komissio toteaa kansalaisaloitteen olevan ei-sitova vaikuttamistapa, jonka voi nähdä sopivana osallistumiskeinona myös nuorille, jotka eivät vielä ole äänioikeutettuja². Asetusehdotus on sellaisenaan lähetetty jäsenvaltioille. Suomessa valtioneuvosto on ottanut ehdotukseen kantaa U-kirjelmässä³, minkä lisäksi perustuslakivaliokunta

¹ [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2017\)482&lang=fi](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2017)482&lang=fi)

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1570708227024&uri=CELEX:52017SC0294>

³ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kirjelma/Sivut/U_57+2017.aspx

on antanut siitä lausunnon⁴. Valtioneuvosto ja perustuslakivaliokunta ei nähnyt estettä ikärajan laskemiselle, vaikka Suomen kannaksi lopulta muodostui ensisijaisesti äänioikeuteen sidottu osallistumisoikeus⁵.

Asetuksen 5 artiklan mukaisesti aloitteen valmistelijana ja hallinnoijana on oltava vähintään seitsemästä luonnollisesta henkilöstä koostuva järjestäjärühmä. Aloitteen rekisteröintijankohtana järjestäjärühmän jäsenten on oltava unionin kansalaisia, jotka ovat ikänsä puolesta oikeutettuja äänestämään Euroopan parlamentin vaaleissa, ja ryhmään on kuuluttava vähintään seitsemässä eri jäsenvaltiossa asuvia henkilöitä. Näin ollen järjestäjärühmän ikärajan osalta ei ole mahdollisuus käyttää vastaavaa kansallista harkintaa poiketa Euroopan parlamentin vaalien äänestysikärajasta kuin aloitteen tukijoiden ikärajan osalta.

[Ikärajat muissa jäsenmaissa](#)

EU:ssa on tällä hetkellä neljä jäsenmaata, joiden alaikäraja eurooppalaiselle kansalaisaloitteelle on alle 18 vuotta. Virossa, Maltalla ja Itävallassa alaikäraja on 16, Kreikassa 17⁶. Maltan, Itävallan ja Kreikan tapauksessa kyse on asetuksen 2019/788 1 luvun 2 artiklan 1 kohdan 1 momentin mukaisesti määrätystä ikärajasta⁷, sillä maat noudattavat samaa alaikärajaa myös Euroopan parlamentin vaaleissa.

Viro on EU:n jäsenmaista ainoa, joka on asettanut 16 vuoden ikärajan eurooppalaiselle kansalaisaloitteelle asetuksen 2019/788 1 luvun 2 artiklan 1 kohdan 2 momentin mukaisesti. 16 vuoden ikäraja ei pohjaudu äänestysikärajaan, sillä vaikka Viron kunnallisvaalien äänestysikäraja on 16⁸, on ikäraja Euroopan parlamentin vaaleissa 18. Eurooppalaisen kansalaisaloitteen ikärajasta määrätään Viron kansallisessa lainsäädännössä laissa asetuksen 2019/788 täytäntöönpanosta⁹. Edellä mainitun lain luonnoksen perusteluissa¹⁰ (seletuskiri) mainitaan useita perusteita eurooppalaisen kansalaisaloitteen ikärajan laskemiseksi 16 vuoteen. Viron kansallisen tason kansalaisaloitteen (kollektiivne pöördumine) alaikäraja on vuodesta 2014 ollut 16. Viron hallitus ja parlamentti on ottanut kannakseen 16-vuotiaiden ja sitä vanhempien nuorten osallistumisen tukemisen muun muassa kansalaisaloitteiden avulla. Kansalaisaloitteiden todetaan lisäävän nuorten osallistumismahdollisuuksia, mikä lisää nuorten aktiivista kansalaisuutta. Näiden seikkojen perusteella eurooppalaisen kansalaisaloitteen alaikärajaksi on päätetty asettaa 16.

[Vaihtoehtoiset luonnokset työryhmän linjaukseksi asiassa](#)

- A) Työryhmä kannattaa EU-kansalaisaloitteen ikärajan laskemista 16 vuoteen. Työryhmä esittää, että valtioneuvosto aloittaa asiassa lainvalmistelun.

- B) Työryhmä ei näe tässä vaiheessa tarpeelliseksi aloittaa valmistelua EU-kansalaisaloitteen ikärajan laskemisesta.

⁴ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/PeVL_54+2017.aspx

⁵ <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Liiteasiakirja/Documents/EDK-2018-AK-223056.pdf>

⁶ [Eurooppalaisen kansalaisaloitteen tietovaatimukset](#)

⁷ [2019 European elections: National rules](#)

⁸ <https://www.valimised.ee/en/estonian-elections-nutshell/right-vote>

⁹ <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/527122019006/consolide>

¹⁰ <file:///C:/Users/03196615/AppData/Local/Temp/Kodanikualgatuse%20eeln%C3%B5u%20SK.pdf>